

CVETJE
z vertov svetega Frančiška.

VI. tečaj.

V Gorici, 1885.

I. zvezek.

Tisočletnica

smerti svetega Metoda, velikega škofa slovenskega.

1885.

Pač imenitno leto za ves slovenski rod, leto 1885 po rojstvu Gospodovem! Glejte, to je tisočni pot, ki ga dela zemlja okoli sonca božjega, kar jo je zapustil povzdignivši se nad sonce in nad zvezde v večna nebesa zveličani duh svetega Metoda. Tisoč let je, kar gleda poleg blaženega brata svojega Cirila neskončno lepoto in veličastvo obličja božjega; tisoč let je, kar prosi za mili svoj slovenski rod, kar ga vspešno priporoča milosti in ljubezni naj višjega Gospoda. Primerna prilika pač, da se mu zahvalimo za dobrote, ki nam jih je izkazal, ko je mej nami bil na zemlji, za milosti, ki nam jih je izprosil potem skozi celo tisočletje in nam jih še vedno prosi, — primerna prilika, pravim, da se mu zahvalimo združeni vsi Sloveni!

Vsi Sloveni! Tudi mi mali rod, ki se tako radi še v posebnem pomenu Slovene ali Slovence imenujemo, tudi mi nikar ne zaostanimo za mogočnimi brati, ki se pripravljajo, da bodo se vso častjo in slavo praznovali to pomembe polno leto.

Vender mi — pervorojenci kerščanstva mej slovenskimi brati, mi otroci akvilejske patrijarhalne, zaljeburške primacijalne

cerkve — ali imamo mi pravico, ali imamo nadalje dolžnost praznovati in posebno častiti svetega Metoda? in ako imamo oboje, kako naj ga vender počastimo, mi vbogi, boječi, zaničevani, zatirani, nezmožni narodič?

Da! imamo jo pravico, prijatelji, in ker pravico, imamo jo tudi dolžnost.

Pervič smo Slovenci tudi mi; kar druge Slovence veseli, to veseli tudi nas; dobrota, izkazana kateremu koli bratovskemu narodu slovenskemu, zasluži tudi našo posebno hvaležnost.

Pa sveta brata solunska sta nam celo bližje kakor, če ne vsem, pa vsaj neketerim drugim Slovenom, in to tako po jeziku, kakor tudi po delavnosti svoji.

Ne priterjujemo sicer, da bi bilo pomenilo ime „Sloven“ (prav za prav „Slovenin“) ob času sv. Cirila in Metoda ali prej kedaj le eden posamezen mej „slovanskimi“ rodovi, tako da bi se bilo moglo nasproti staviti imenom Hrvat, Serb, Čeh, Rus, Poljak; ne priterjujemo torej, da bi bili stari nóriški ali karantanski Slovenci sè Slovenci v Meziji, Macedoniji, na Ogorskem onkraj Dunava in na Moravskem, zato ker so se tudi ti Slovence imenovali, kaj bližje v rodu kakor n. pr. s Hrvati in Serbi. Tudi Polabci so imenovali svoj jezik slovenski jezik in Kašubi ob Vshodnem morju imenujejo svojega še zdaj tako. Ali ne glede na ime, ki je občno, vemo vender le, da naši slovenščini razen hervaščine ali serbščine nobeden drugi slovenski jezik ni podobniši kakor tista slovenščina, ki sta jo pisala Ciril in Metod, da nam torej nobeden drugi slovenski rod razen Hrvatov in Serbov ni bližje kakor rod, ki je govoril slovenščino sv. Cirila in Metoda. In če pomislimo, koliko se mora vsak živ jezik spremeniti v tisoč letih, smemo pač po pravici reči, da sta sveta brata solunska skoraj do pičice tako pisala, kakor so tedaj naši prednjiki govorili, da sta pisala torej svete knjige v resnici v naši slovenščini, ter prav naši slovenščini pridobila v Rimu neprecenljivo pravico, ki smo vže tolikrat govorili o njej, da se je smela namreč in se še zdaj sme tudi sveta maša opravljati v slovenskem jeziku.

Pa naša slovenščina se je govorila pred tisoč leti po mnogih krajih, kjer se zdaj ne več; naš rod je bil takrat obilo večji kakor dandanašnji, razširjen po deželah, kjer so ga pozneje drugi ali izpodrinili ali poptujčili. Na Ogorskem tedaj še ni bilo Mažarjev; Slovenci so prebivali vse do reke Dunava. Tamkaj, pa

bregovih Blatnega jezera, je imel slovenski knez Pribina in za njim sin njegov Kocelj svojo stolico, v mestecu, ki so mu Nemci dali ime Mosaburk, po slovenski pa se je menim da imenovalo Blatni grad. To mestece je imenitno v zgodovini svetega Cirila in Metoda. Tam sta se namreč oglasila sveta brata vže na potu iz Carigrada k Rastislavu na Moravsko, leta 863. „Dalje pa sta se mudila v tej dežel“, tako beremo v Letopisu Matice slovenske za 1884, „pred svojim odhodom v Rim jeseni 867 ter sta prav tam zbrala tistih 50 učencev, ki sta jih, posvečene potem v Rimu za mašnike, prve pripravljala za slovensko bogoslužno obredje.“

Po smerti Cirilovi je prišel Metod zopet v Blatni grad, ter je tam mej našimi slovenskimi preddeji stoloval ko prvi nadškof slovenski vsaj nekaj časa. Tam je tudi končno vpeljal slovenski jezik v božjo službo v neizmerno veselje slovenskega ljudstva.

Poslednjič je prišel Metod k našim Slovencem v Blatni grad po svojem poltretjeletnem zaporu leta 874, ali le za malo časa; nato so prišli tisti kraji zopet Zaljeburžanom v oblast.

Vshodni veji našega slovenskega narodiča, ketere ostanki so tako imenovani prekmurski Slovenci na Ogerskem in pa severno vshodni na Štajerskem, je bil torej sveti Metod gotovo in neposredno učitelj in blagovestnik.

Ali tudi pri Korotancih, pravi znano okrožno pismo svetega očeta Leona XIII., se je Metod „ne malo trudil, da bi jih pripeljal k spoznanju in češčenju enega pravega Boga.“ (*In Carinthiis autem ad unius veri Dei cultum traducendis plurimum laboravit.*) Ne moremo si misliti, da bi bili rimski učenjaki, ki so sestavili slavno okrožnico, iz svoje glave, brez zgodovinskih dokazov, zapisali te mnogo pomenljive besede.

Tudi zapadna veja, h kateri spada večina sedanjega našega naroda, je prišla potemtakem v dotiko sè svetim Metodom, tudi ta je prejela od njega poterjenje v sveti veri in — za kar bi mu imeli biti večno hvaležni — dragoceni dar slovenske službe božje; sprejela se je namreč zlasti v akvilejski patrijarhiji vže za časa Metodovega ter ohranila še dolgo potem — v nekih krajih teržaške in poreške škofije vse do naših dni.

Ne le torej ko Sloveni sploh, temuč tudi posebej imamo pravico in dolžnost hvaležni biti svetemu Metodu in z veseljem in vso častjo obhajati njegovo tisočletnico.

Ali kako naj jo obhajamo?

Gdor more, naj se pridruži romarjem, ki pojdejo na Velegrad na Moravsko, kjer je sveti Metod pred tisoč leti izdihnil svojo blago dušico, kjer so se tudi njegovi telesni ostanki položili k počitku. Na Velegrad torej, gdor količkaj more! Doma pa praznujmo najprej, koliker se bo dalo, 6. dan meseca malega travna, smertni dan Metodov, ki je letos velikonočni pondeljek; praznujmo ga ko narodni praznik z veliko častjo in radostjo. Peti dan malega serpana, to je 6. nedeljo po binkoštih, pa bodi cerkveni praznik, zopet sè vso mogočo slovesnostjo: *duplex 1. classis cum octava!* Kjer je treba zato posebnega dovoljenja iz Rima, naj se dobi, dokler je čas. In to povikšanje cerkvenega obreda ostani za vse škofije, kjer prebivajo Slovenci, tudi nadalje veljavno. Sramota je, ako mi svojih svetnikov ne častimo po nič višjem obredu, kakor ves ostali katoliški svet. Sveti oče nam tega ne vkažejo, ali pričakujejo pa gotovo, da se bomo sami predramili, da ne bomo na veke tako mlačni in mertvi, kakor smo bili do zdaj!

Naposled niste pozabili, predragi prijatelji, da smo pred nekaj časom pisali in predlagali, naj bi se za tisočletnico svetega Metoda po vsem našem Slovenskem (to se zna, da z dovoljenjem iz Rima) vélika sveta maša pela v slovenskem jeziku. — Žalibog, iz tega ne bo nič, kaj pa da ne! Pri nas na Metodovi strani stoji celo majhino kerdelce; na perste bi nas seštel, gdor zna do pet šteti. Vender se nikar ne bojte, malo kerdelce! Spominjajmo se gorušičevega zerna, ki je po evangelijskih besedah najmanjše mej semeni, pa, ko zraste, je drevo in ptice spod neba prilete in prebivajo v njegovih vejah. Ali, samo, če ima zernce življenje v sebi! Tako mora biti pač tudi z nami. Malo nas je, ali dajmo torej, da bomo živi; dajmo, da bo misel Metodova v nas veselo poganjala; in potem smemo upati, da pride čas, ko bo cvela in sad rodila. Skerbimo in delajmo potemtakem zlasti to tisočno leto, da se bo pravična, od cerkve poterjena in od svetega očeta Leona XIII. tako slovesno pohvaljena ideja naših častljivih blagovestnikov vkoreninila in razširila mej nami in našim narodom ter bodo vsaj naslednji rodovi v srečnišem stoletju dosegli, kar nevgodne razmere žalibog še ne dajo doseči nam. Narod, ki se ne zna boriti za svoje ideje, ali jih še nima ne, tak narod ni vreden, da živi, on bo tudi v kratkem izginil izmeje števila narodov, ki se štejejo na zemlji.

Sveta slovenska blagovestnika Ciril in Metod.

Vvod.

Poglejmo nazaj v sivo starodavnost, ko še ni bilo na svetu niti Nemcev niti Slovencev, niti Rima niti Jeruzalema, ko je bilo človeštvo še le redko naseljeno po zemlji, pokriti večinoma z gostimi gozdi, ne okúsivšimi še ostre sekire. V tistem času, recimo na priliko tri tisoč let, preden je zasvetila svetu nad belehemskim hlevcem nebeška luč, tedaj je v temi nepoznanja pravega Boga daleč tam nekje pod stermimi gorami — „Bolortag“ in „Hindukuš“ jim pravijo učenjaki — tam je na višavi imenovani „Pamirski“ v sredi zemlje Azije rastel ne velik ali mlad in krepak rod — krepak v resnici! njegovi otroci zdaj po celem svetu razširjeni celemu svetu gospodarijo.

In tudi naše slovensko deblo je pognalo iz te stare korenine, tudi naših prededov prededi so prebivali tedaj tamkaj blizu zibelci človeštva, govoreči enak jezik s prednjiki sedanjih Nemcev in Italijanov, Francozov in Angležev, Gerkov in Perzijanov in tako dalje; bili so namreč ž njimi enega rodu, ene kervi, vsi le en sam narod. Imenovali so se Arje; omenjeni jezik smemo torej imenovati prvotni **Arjski** jezik.

Koliko je bil podoben ta jezik našemu slovenskemu, ali nemškemu, ali gerškemu in latinskemu i. t. d., to moremo nekoliko vedeti še dandanašnji. „Oče“ je bil starim Arjem: „patâr“: „mati“: „mâtâr“, „sin“: „sûnus“, „hči“: „dughtâr“, „brat“, „bhrâtâr“, „sestra“: „svasâr“, „bog“: „daivas“ ali „baghas“, „mož“: „manus“, „govedo“: „gaus“, „ovca“: „avis“, „ogenj“: „agnis“, „živ“: „givas“, „mertev“: „martas“ ali „martuas“, „tenak“: „tanuas“ ali „tanus“, „kratek“: „kartus“, „dva“: „dva“, „tri“: „tri“, „štiri“: „katvar“, „pet“ „panka“, „šest“: „saks“, „svaks“ ali „ksvaks“, „sedem“: „saptan“, „osem“: „aktau“, „devet“: „navan“, „deset“: „dakana“, „sto“: „katan“ itd. itd.

Pa kaj so delali ti ljudje v svojih gorah? Obdelovali so koliker toliko polje, poznali so ječmen in oves in pšenico; govedo, ovca, koza, konj in prasec in pes so jim bile vže domače živali. Meso in žito jim je dajalo hrano, pili so vodo in medico;

vina še niso poznali. Pač pa so znali tkati in šivati; niso torej nagi lazili po tem božjem svetu. Zlato, srebro in bron jim niso bile neznane stvari, in kaker iz lesa tako so tudi iz rude umeli izdelovati razno orodje, ki ga je treba k poljskemu delu. Tudi brezbožni niso bili; častili so očeta nebeškega, ki so ga imenovali „D j a u s p a t â r“ (=Ζεύς πατήρ, *Juppiter*), pa poleg njega tudi razne druge bogove in božiče. Kar se jim je namreč čudovito in mogočno zdelo v natori, to vse, so mislili, je delo nekakega posebnega božjega duha, ki diše in živi in dela v tisti reči. Vbogi ajdje so bili, — ali če se komu lepše zdi, recimo: pagani — vender nepokvarjen rod zdrave kervi, zdravih možganov.

Kako dolgo je to ljudstvo tako vkupaj rastlo in moč nabiralo, nihče ne more vedeti in povedati. Vender si lahko mislimo, da se je naglo množilo ter potem tudi v razne veje razraščalo in deliti začenjalo. Iz enega ljudstva se je naredilo tako najprej kakih osem glavnih plemen, katerih je vsako nekoliko drugači jelo sukati svoj stari častitljivi jezik. In ker je šlo po tem potu zmirom dalje, gdo se bo čudil, ker so se sčasoma razna plemena vže jako težko umela mej sabo? gdo se bo čudil, ako so si torej čedalje bolj ptuja bila ter so le sosednja ohranila nekaj dalje več skupnega in podobnega, kaker v jeziku, tako tudi v raznih drugih ozirih. In vsa ta posamezna plemena so se nadalje množila in razraščala. Domače gnjezdo jim je bilo kmalu pretesno; treba je bilo popotno palico vzeti v roke ter iti križem sveta iskat nove domovine. Kako so se poslovila pred odhodom bratovska plemena, nič ne vemo. Celo, kako so se imenovala tisti čas, ni znano. Imenujmo jih z imeni, ki so jih dobila ali nadela si pozneje. Najbolj proti zahodu so prebivali Kelti; njim so bili sosedje na jugu Itali, na severu Germani. Ta tri plemena so se prva začela odpravljati iz stare domovine v nove dežele, tja, „kjer sonce dolu gre“. Za Itali so šli berž tudi njih vshodni sosedje Gerki. Bolj počasu so se pomikali na severni strani za Germani Litavci in Sloveni; vender so tudi oni prekoračili azijske meje ter si v Evropi novo domovino poiskali. V Aziji pa so ostali Indi, ki so bili nekdaj Gerkom sosedje na vshodni strani. Izsleli pa so se tudi oni s pamirske višave v silno davnem času pomikaje se proti jugu tja za veliko reko (*sindhu* = *hindu*), ki so po njej tudi ime dobili. Mej Indi in Sloveni pa je bilo še eno pleme, ki je tudi

v Aziji ostalo, le da se je nekoliko proti zapadu pomeknilo. To so bili *Eranči*, starih *Baktrov*, *Perzijanov* in *Armencev* prednjiki.

Vsa ta plemena so torej bratje mej sabo, sinovi starega *arskega* naroda. Zato se imenujejo tudi *arska* plemena ali ljudstva; drugi pa jim pravijo *indoevropski* narodi, ker so od predavnih časov vže razširjeni od Indije noter do skrajnega konca Evrope. Berž ko se začinja svitati v zgodovinski človeškega rodu, vže so v teh svojih novih domovinah: Kelti na zapadu po zeleni Iriji, po Angleškem in Francoskem, pa tudi po Nemškem in po Španskem; Germani v severni Nemčiji, na Danskem in Skandinavskem; Itali v sončni Italiji; Gerki v primorskih zemljah imenovanih po njih imenu.

Ali na jugu je vže davno „beli dan“, Gerkom vshaja veselo sonce, veličastno sveti že nad slavnim rimskim mestom — slovenski rod na merzlem severu pa pokriva še temna noč; mine stoletje za stoletjem, sonce gerške zgodovine je vže nizko na zapadu, po latinskem svetu se daljšajo večerne sence, v svitli jutranji zarji se prikaže čilo germanstvo — nad Sloveni le komaj svita, v sivi megli se težko razločno semtertja prikazuje naše ime. Veselo se je vže razcvitalo zveličavno kerščanstvo na toplem jugu; Sloveni so še vedno zmerzovali v snegu paganstva in nevednosti na ledenem severu.

Kje torej imamo iskati prvotno evropsko domovino naših preddedov, starih očetov slovenskih?

„Od nekedaj tukaj stanuje moj rod“ — poje stari naš pesnik, *pater Marcellin Vodnik*. Ali mu hočemo verjeti, da nam le ne bo treba odgovarjati na to, kar pravi nadalje: „Če ve gdo za drugja, pove naj, od kod?“ Ali, da so bili vže v Emoni*), ki je stala svoje dni na ljubljanskem mirju, da so bili v starem Navportu Slovenci, preden so verhnicanje Verhniko sezidali verhu, mi tega našemu ljubemu pevcu vender le ne moremo verjeti; sicer bi morali verjeti pač tudi, da nekako iz Šiške izvirajo vsi Sloveni, kar jih je bilo kedaj na tem svetu, in ne le

*) Da *Aemona* ni bilo slovensko mesto, že ime zadosti priča. Sloveni so naredili iz *Ancona*: *Jakín*, iz *Albona*: *Labin*, iz *Aenona*: *Nín*. Imena, ki se zveršujejo na *-ona*, torej niso slovenska. In da bi se bili Sloveni vsaj naselili v teh krajih, ko je stara *Aemona* še stala, glavno mesto kranjsko bi se imenovalo zdaj: *Mín* ali *Jemín*, ne pa: *Ljubljana*.

ti, temuč tudi vsi arski rodovi in naposled celo človeštvo. Vender v resnici nič ne kaže na to.

Verjetno se nam pa zdi, kar učijo učenjaki, ki pravijo, da so prebivali Slovenci, ko so se priselili iz Azije, najprej tam, kjer so še zdaj najbliže svoje stare arske domovine, na Rusovskem nekje. Pa takrat se še niso imenovali Slovenci; tudi iz perva še niso bili ločeni od prededov sedanjih Lotišev in Litavcev, ki so dandanašnji posebni, sè slovenskimi sicer sorodni, vender ne slovenski rodovi. Vender se je staro litvo-slovensko deblo vže v predzgodovinskem času ločilo v dva plemena, litavsko namreč in slovensko. Ali tudi po tej ločitvi so ostali Slovenci še mnogo let v omenjeni prvotni svoji evropski domovini, v srednji Rusiji; saj so imeli tam zadosti prostora, in živeža so si pridelovali tudi lahko zadosti, brez ovir so pasli svoje črede na dolgo in široko, ker jih pač še ni bilo mnogo milijonov.

Tamkaj torej so živeli preprosto in pohlevno, častili svoje bogove, obdelovali svoje polje, redili svojo živinico, tkali platno in sukno ter veselo vživali, kar jim je Bog dal. Vojskovali se niso radi; vender so znali krepko braniti to svoje, ako so bili napadeni.

V takem mirnem in zadovoljnem življenju so se množili, da je bilo kaj, ter kmalu začeli širiti svoja posestva na vse strani. In pri tem se je zgodilo vnovič, kar smo vže prej videli, da se je bilo zgodilo sè starim prvotnim arskim narodom. Koliker bolj se je rod naraščal, toliko bolj so se razne veje oddaljevale ena od druge tako v jeziku, kaker v drugih zadevah. Vender so se vsi imenovali *Slovenci*, ker so se vedno še razumeli mej sabo, to so namreč mislili povedati s tem imenom. Svoje germanske sosede na zapadu pa so imenovali Nemce, to je mutce, ker več niso razumeli njih govorjenja, tako da so jim bili, kaker bi ne znali govoriti. Nemci so nasproti Slovenci imenovali „*Winde*“ ali „*Wende*“, kar ne vemo, kaj pomeni.

In kaker smo videli, da so se stari Arji naprej razcepili v razna plemena s posebnimi govoricami, ki so se če dalje bolj ločile ena od druge, in potem so še ta plemena razselila po svetu na razne strani, prav tako se je to zgodilo našim slovenskim očakom. Tudi oni so se ločili v več plemen ter si začeli iskati novih zemelj na južni in zapadni strani svoje prvotne evropske domovine.

Proti koncu četrtega stoletja se začenja nov čas v zgod-

vini našega dela sveta. Kaker jeseni „hrípavi žerjávi“ in ljube lastovke v obilih jatah leté, kjer imajo v mečjem podnebjú prebiti do spomladi, tako je tedaj ljudstvo za ljudstvom s pustega severa derlo proti sončnemu jugu v lepo obdelane dežele vže davno omikanih narodov.

Pervi so se vzdignili divji Huni iz svojih sel onkraj Volge; terčili so ob vshodne Gote in razbili jim kraljestvo. Oboji skupaj so nato zadeli ob zapadne Gote v Daciji ter jih porinili dolu čez dúnavske bregove.

Zapadni Goti so dobili od cesarja Valenta sedeže v Meziji, to je na sedanjem Bolgarskem. Ali kmalu se vzdignejo tam zoper cesarja, ker niso lepo ravnali ž njimi njegoví namestniki, in s pomočjo vshodnih Gotov, Hunov in Alanov so ga v resnici premagali. Do smerti ranjen je zgorel v neki vbogi bajti. To se je zgodilo leta 378 pri Drinopolju.

Za Valentom je sedel na cesarskem prestolu Teodozij, ki je vkrotil Gote, ter jih celo v službo vzel. Zavezniki so mu namreč imeli biti za določeno letno plačo, in sicer pod sami svojimi poveljniki. Teodozij je poslednji gospodoval čez celo rimsko cesarstvo. Pred smertjo ga je razdelil svojima sinóma, Arkadiju in Honoriju. Arkadij je dobil vshodno, Honorij zapadno polovico. Zapadni je bilo glavno mesto Rim, vshodni pa Carjigrad. Arkadij pa ni hotel nič več plačevati Zapadnim Gotom in ti so se vzdignili ter si nekega Alariha izvolili za kralja. In zadeli so pravega junaka. Alarih je napadel sè svojimi Goti Macedonijo, Ilirijo in Gerško, in dasiravno je v tej silni stiski na pomoč prišel vshodnemu cesarju Stíliko, vojskovod zapadne polovice, vender je znal Alarih izmuzniti se iz nevarnosti ter si pridobiti celo tudi vlado v obojni Iliriji, vshodni in zapadni. Seveda je ni dolgo obdržal. Šel je dalje na Laško ter je celo rimsko mesto preobladal in oplenil. — Ali predolgo in predolgočasno bi bilo, ako bi hoteli nadalje praviti, kako so razna germanska plemena, Svevi, Alani, Vandali, Burgundi, Franki, Longobardi itd., zapuščali svoje zemlje ter si na Laškem, na Francoskem, Španskem in celo v severni Afriki iskali boljše domačije. Tako se je za njimi prostor napravil našim slovenskim očakom. Učenjaki pravijo, da se jih je najprej nekaj plemen proti zapadu pomeknilo ter ob Vshodnem morju in rekah Odri, Labi in Solavi (Saale) naselilo. To se je zgodilo drugo polovico petega stoletja po Kristusu. Proti koncu ravno tega stoletja in v začetku naslednjega so se razširili tudi

čez Moravsko in Češko in nekoliko celo dalje na Bavarsko, Franško, Turingijo, Saško in Švico. Pod imenóm Moravsko pa si moramo misliti tisti čas ne le sedanjo Moravo, temuč tudi severno Ogersko, kjer še zdaj žive navadno tako imenovani Slovaki.

V začetku 6. stoletja so dobili v oblast severne bregove spodnjega Dunava ko nasledniki zapadnim Gotom. V teku ravno tega stoletja so se razširili dalje proti jugu v Mezijo in še niže v Tracijo in Macedonijo.

V drugi polovici 6. stoletja, ko so se vmeknili Longobardi, so naši preddedje šli čez Dunav tudi na zapadu in poseli staro Panonijo, Norik in Karnijo, to je sedanjo Gorenjo Avstrijo, Štajersko, Koroško, Kranjsko, Goriško, Furlansko, pa tudi Istrijo, vsaj severni kos, in Hervaško. Celo na Tiroljsko so segli, kaker še dandanašnji pričajo krajna imena in drugi neoveržljivi dokazi.

Slovenov je bilo potemtakem ob tistem času vže jako mnogo. Vender niso imeli vsi enega gospodarja, temuč vsaki rod je bil zase, in tako ni čudo, ako beremo, da so jih v strahu imeli in v svoj sužnji jarem vprezali ptuji narodi, ki sami na sebi najberž nikaker niso bili tako močni kaker bi bili Sloveni, ako bi bili vkup deržali. Res je, prijetno je gledati po noči, ko je nebo čisto in jasno, brez števila zvezdic, ki se svetijo gori in migljajo lepo in milo, ali vsa njih svetloba sovražni temi ne more kaj; ko pa vzide sonce, berž je premagana stara sovražnica in bežati mora. Tako je pač tudi v narodskem in deržavnem življenju. Lepo je gledati veliko množico odličnih veljakov, ki vsak po svoje koristijo celoti; ali dokler ni enega, ki vse te presije, tako dolgo ni dne. Lepe so zvezde, ali sonca je treba narodu, ki hoče veljavo si pridobiti mej narodi. Tako sonce, ki je imelo obsevati in ogrevati cel narod, bi bilo skoraj v resnici vzešlo Slovenom tisti čas. Ali, ah, ni bilo sonce — le svitla zvezda repatica je bila, ki se je prikazala nenadoma in zgubila zopet, ne da bi se kedaj vernila. Kralj Samo, to je bila ta bliščeča prikazen na nebu naše zgodovine. S a m o je vstanovil leta 623 veliko, samostojno slovensko deržavo, ki se je 35 let vzderžala, nevpoznjena noter do smerti slavnega moža leta 658, raztezaje se od rečice Sprevske na severu (to je rečica, ki teče skozi Berlin, Nemci ji pravijo Spree) dolu do karnijskih planin na jugu, od Karpatov na vshodu pa proti zapadu globoko v sedanjo Nemčijo. Ne vsega naroda slovenskega, ali vender vsaj polovico ga je obsegala, in da bi bil

imel Samo enako zmožnega naslednika, morebiti bí se bila raztegnila oblast mladega kraljestva tudi čez drugo, vshodno polovico. Ali Samo je bil kaker repatica zvezda, kaker bliščeč meteór ali vtrinek, ki je le prehitro vgasnil, in za njim je nastala noč, temna kaker prej.

Pa tudi na vshodu vidimo ob Samovem času znamenito gibanje mej Sloveni. Dve bližnji plemeni, Serbje in Hervatje, ste se vzdignili iz svoje stare domovine za karpatskimi gorami, zmagovito prestopili čez reko Dunav ter prepodivši Obre ali Avare naselili se v južni Panoniji, Dalmaciji ter po ostalem Ilirskem. Hervatje so posedli zapadni, Serbje vshodni in južni kos tega zemljišča, kaker jih imajo tudi še dandanašnji v oblasti.

Proti koncu sedmega stoletja pa so prišli naposled v deželo mej Dúnavom in Balkanom ali Staro Planino Bólgarji, ter so tam vstanovili samostojno deržavo. Bolgarji niso bili Sloveni, temuč celo nesorodnega, ne arskega jezika pleme. Ali v tisti deželi, to je v stari Meziji, sedanji bolgarski kneževini, so prebivali vže do sto let Sloveni, ki se tudi tedaj niso vmeknili Bolgarjem. Nič čudnega! saj je bilo teh dosti menj ko njih. Prebivali so torej oboji skupaj v deželi; Bolgarji so bili Slovenom gospodarji, Sloveni pa so njim bili učitelji. Ker so bili namreč Sloveni v tej deželi že celo stoletje v dotiki z olikanimi, vmetalnimi Gerki, ali tudi z ostanki kakega drugega prvotno tu naseljenega naroda, ki je pač tudi do nekolike omike se bil povzdignil, zato ni ravno težko umeti, kako da so morali tamkajšnji Sloveni vže precej više biti v izobraženosti kaker pa Bolgarji, ki so bili ravno došli iz divjih krajev na severni azijski meji. Tako se je tudi zgodilo, da je v primeroma kratkem času slovenski jezik bolgarskega popolnoma izpodrinil. Le ime je ostalo, pa na slovenščino preneseno. Vže v 10. stoletju po Kristusu ime bolgarščina ne pomeni več prvotnega bolgarskega, temuč slovenski jezik, kaker se je govoril v tistih krajih, pokvarjen nekoliko po omenjenem prvotnem bolgarskem jeziku.

Ob koncu sedmega stoletja je bilo veliko preseljevanje raznih plemen slovenskega naroda doveršeno. V 8. in 9. stoletju stopajo ta plemena vže ko samostojni narodi v zgodovino, razširjeni od svoje prvotne domovine skoraj brez presledka do baljskega morja, Labe, Solave, Ina, Planin in sinje Adrije. Prostor, ki so ga imeli v oblasti, je bil velikanski, in kar terdijo

poznejši letopisci, da se skoraj ne da preceniti, kakó daleč sega slovenski jezik, to je bilo resnično tudi vže tisti čas.

V stari slovenski domovini so bili ostali rodovi, ki delajo zdaj ruski narod. Poljaki so imeli vže svoje sedanje sedeže, le da so najberž še dalj proti zapadu segali. Polabski Sloveni, ki so bili razširjeni do Hamburka, (pa so se konec prejšnjega stoletja do dobrega ponemčili) niso imeli še posebnega skupnega imena. Tudi lužiških Serbov na Saksonskem so se ohranili do današnjega dne le ostanki. Sedanje Češko, Moravsko, severno Ogersko in del Šleskega je zavzemalo pleme, ki se dandanašnji po svoji poglavitni deželi imenuje češko. Ogerski „Slovaki“, zdaj sami sebi in mažarski sili prepuščeni, se takrat pač niso še šteli za samostojno pleme; saj se še do današnjega dne imenujejo le z občnim imenom „Slovake“, svoje ženske „Slovenke“, svoj jezik „slovenski“ jezik; tamkajšni Nemci pa jim pravijo „Windische“, kaker naši nam. Sploh je s posebnimi imeni posameznih slovenskih narodov še dandanašnji velik križ. Tudi Serbje in Hrvatje ste le dve polovici enega naroda, ki nima lastnega imena. Bolgarji so kaker Rusi od ptujega plemena, ki jih je pod-se spravilo, sprejeli svoje ne ravno prelepo ime, kaker smo rekli vže gori. Mi „planinski Hrvatje“ — tako nas imenujejo v najnovejšem času naši južni bratje — pa hočemo vedno le „Slovinci“ biti, ali „Sloveni“, kar je eno in ostane eno s češkim „Slovani“. Nimamo torej pravega posebnega imena — to je, v knjigah ne; preprosti Hrvatje nas imenujejo, kaker je znano, „Kranjce“ in našo slovenščino „kranjski jezik“. Ravno tako se še vedno imenuje naše preprosto ljudstvo na Goriškem, dasiravno ne živi v Kranjski vojvodini. To narodno ime je torej v resnici narodno; novo književno razločevanje mej „Slovenec“ in „Slovan“ pa se vbija ljudem v glavo le po sili, ker nima nobene podlage v narodni govorici, nobene v jezikoslovju ali v zgodovini.

To smo tukaj opomnili, da nas ne bo kedo napak razumel, ako govorimo ter bomo tudi v prihodnje govorili o Slovenih ali Slovencih, pa nigdar in nikjer ne o „Slovanih“ in „Slavjanih“, ali kaker se koli še izpačeno piše lepo slovensko ime. Vender to le mimogrede. Vernimo se zdaj k svojemu zgodovinskemu pregledu.

Ko so prišli v svojo novo domovino, so bili vsi Sloveni še nevedni ajdje, raznim vražam in krivim veram vdani. Mnogo se

je že pisalo o malikih ali bogovih, ki so jih častili, vendar je v tej reči le malo dokazanega. Po vsi priliki je bil velik razloček med posameznimi plemeni, trdnega verskega prepričanja in pravega bogoslužja pa menda nikjer ni bilo dosti.

V svojih novih selih, zlasti na jugu, pa so prišli Slovenci s kristijani v dotiko; in to najprej ravno naši prededje, Kranjci v narodnem pomenu besede.

Po velikem narodskem preseljevanju so se sicer stari škofovski sedeži v Emoni (Ljubljani), Petoviju (Ptuju), Sisciji (Sisku) itd. poderli in zaterli; ohranila pa se je škofija v Terstu in zlasti velika škofija ali patrijarhát v Akvileji.

Akvileja je bila nekedaj glasovito in veliko mesto, prva trdnjava rimskega cesarstva, imenovana zato „drugi Rim“. Tjakaj je poslal sam sveti Peter svojega učenca Marka oznanjat sveti evangelij; zato Benečani, nasledniki starih akvilejcev tega evangelista časte ko svojega posebnega variha in svetega Marka lev je po celem svetu znano znamenje beneškega mesta. — Odhajaje v Aleksandrijo pa je nagovoril akvilejske kristijane sveti Marka, da so si izvolili za škofa svetega Hermagora. Ta svetnik, ki mu mi pravimo navadno sveti Mohor, velja torej sploh za prvega škofa akvilejske cerkve. Mnogi mislijo, da je bil apostelj Slovincem ali celo sam Slovenec. Mi ne moremo priterditi. Ob času svetega Hermagora so bili Slovenci še daleč tam za karpatskimi gorami na Rusovskem in sveti Hermagora težko da bi bil vedel zanje. In da bi bil sam Slovenec, to je ravno tako malo in še menj verjetno, kakor da je bil Nemeč, kar sicer v rešnici beremo v stariših brevirjih. Od kod bi bil Nemeč ali Slovenec v tistih časih dobil gerško ime: „Hermagoras“*)? To ime kaže pač zadosti očitno, da je bil Gerk, če ne ravno z Gerškega doma, pa vsaj od gerških starišev v Akvileji rojen. Akvileja je bila tergovsko mesto, kjer so se shajali ljudje od vseh strani; Gerkov pa je bilo skoraj gotovo ne malo stanovitno naseljenih tamkaj. Prve akvilejske marternice Evfemija, Dorotheja, Tekla in Erazma imajo vse štiri gerška imena;**)

*) Ἑρμαγόρας; primeri: Ἀθηναγόρας, Δημαγόρας, Διαγόρας, Ανκαγόρας, Νικαγόρας, Προαγόρας, Πρωταγόρας, Πυθαγόρας itd.

**) Εὐφημία, Δωροθέα, Θέκλα (iz Θεόκληια), Ἑράσμα (iz Ἑρασμία).

tudi mestni glavar Sebast, ki je dal vmoriti svetega Hermagora in Fortunata, je po imenu in torej najberž tudi po rodu Gerki; ravno tako Gregorij, akvilejski plemenitnik, in vdova Aleksandra, o katerih obejuh beremo v življenju svetega Hermagora. Imena, ki bi le od daleč spominjalo na slovenski jezik, pa ne najdemo v stari Akvileji. Pred nekaj leti je dokazoval vse časti vreden pisatelj in učenjak slovenski, da so bili stari Benečani ali Veneti Sloveni; dokazovanje in preiskovanje pa ga je pripeljalo naposled, ako se ne motimo, do tega sklepa, da niso bili Sloveni, temuč rod, ki izhajajo od njega od ene strani Sloveni, od druge strani pa Litavci. Ali tudi ta sklep se bo le tedaj poterdil, keder bodo izkopali na priliko v Padovi ali tam kje okrog napis, ki se bo dal s pomočjo slovenskih in litavskih jezikov brez težave umeti in razjasniti. In ke bi se to res kedaj vresničilo — pa ni verjetno, da se bo — vender s tem še ne bi bilo izpričano, da je bil sveti Hermagora učitelj in apostelj našim prededom. Ti namreč niso bili mlajši starih Venetov, temuč, kaker smo povedali, rod, ki se je še le nekaj sto let po smerti svetega Hermagore naselil v teh deželah.

S temi opazkami pa mi ne mislimo odpravljati ali ovirati češčenja, ki ga kranjski Slovenci od nekedaj izkazujejo sv. Hermagori in Fortunatu; saj sta ona prva in pglavitna svetnika akvilejske cerkve, kateri se je prištevala toliko stoletji velika večina prededov naših. Ta cerkev namreč je bila v resnici tista, ki jih je sčasoma največ spreobrnila h kerščanstvu, ali neposredno ali pa po svojih podružnih škofih, zlasti terzaških. Ko so Slovenci v te kraje prišli, sicer Akvileje niso našli v svoji stari slavi in mogočnosti. Leta 452 jo je poderl „šiba božja“ Atila, da se je komaj poznalo, kje je stala; in ko se začne zopet vzdigovati iz razvalin, pridejo „dolgobradi“ Longobardi ter jo leta 590 vnovič v pustoto spremené. Po vseh teh nesrečah si je sicer vender le še opomogla ter si ko patrijarhalna stolica pridobila celo svetovno slavo; velikansko mesto, kaker negdaj, pa ni bila nigdar več.

Akvilejski cerkvi se imamo mi torej najprej in večinoma zahvaliti za kerščansko vero. Le tisti, ki so bili više, na severnem Koroškem, severnem Štajerskem in Avstrijskem, niso iz Akvileje dobivali misijonarijev, temuč od Nemcev iz Zaljcburka.

V Zaljcbu je sveti Rupert postavil škofijsko stolico

malo prej kakor so se Slovenci tod naselili. Nekedaj se je mislilo in pisalo, da je celo on sam našim prededom oznanjal sveti evangelij; ali v resnici ne kaže, da bi bilo to res ali mogoče. Še le osmi škof zaljeburški, sveti Virgilij, z Irskega doma, je po verjetnih spominikih misijonarje poslal mej Slovence ter vodil vse naprave, ki so imele služiti k spreobrnjenju naših prededov po krajih pred gorami Turami in za njimi. Njega so torej po pravici počastili z imenom aposteljna koroških Slovencev.

Virgilijev naslednik na škofovskem sedežu zaljeburškem, Arn ali Arnó, je začel nadalje tudi mej panonskimi Slovenci oznanjati sveti nauk Kristusov, kar so nadaljevali potem škofje Adalam, Liupram in Adalvin, posredno ali tudi neposredno.

Pri Blatnem jezeru na sedanjem Ogorskem je bil pobožni knez Pribina, ki je iz Zaljeburka dobival mašnike. Celó na južno stran Drave reke je sčasoma začela zaljeburška cerkev raztezati svojo oblast, kar pa ni bilo po volji akvilejskim patrijarhom. Vnel se je torej prepir, zlasti ker so terdili akvilejci, da imajo oni pravico do vseh korotanskih Slovencev, tudi tistih onkraj Drave. To pravdo je razsodil cesar Karel Veliki leta 810 ali 811, določivši, da naj bo v prihodnje Drava meja mej cerkvenima okrajinama; Akvileja naj ima vse, kar je na jugu te reke, Zaljeburk pa, kar je na severu.

Do srede devetega stoletja po Kristusovem rojstvu so bili torej naši prededje, kranjski ali korotanski in panonski Slovenci, vsi vže pridobljeni za sveto vero Kristusovo, in povsod so se začele vzdigovati cerkve v čast in slavo večnemu Bogu in njegovim svetnikom. Kakor je ali naravnost sporočeno, ali pa se more z veliko ali popolno gotovostjo sklepati, so stale pred tisoč leti cerkve v teh slovenskih krajih akvilejske oblasti: v Beljaku, v Rožeku, v Ukvah, pri Sv. Mohorju, v Kapli pri Dravi in pri Sv. Mihelu poleg Pliberka; potem v Slovenjem Gradcu, v Celju, v Žičah, v Piljšanju in na Laškem; dalje v Ljubljani pri Sv. Petru, v Loki, v Kranju, v Radovljici, v Cerkljah, v Mengšu, v Kamniku, v Cirknici, pri Sv. Vidu poleg Zatičine, pri Beli Cerkvi, v Kerškem, v Trebnjem, v Ribnici in v Metliki, naposled pri Sv. Petru poleg Soče, v Divinu, v Solkanu, v Kanalu, v Volčah, v Bolcu, v Tolminu, pri Sv. Vidu na Gori in v Vipavi, pa še v

Mujah, v Buzetu, v Jelšanah in v Slatini ter v Piranu.

Onstran Drave pod zaljeburško oblastjo pa so bile pred tisoč leti cerkve v Trebnjem, v Ojstrovici, v Vetrinji, v Brežah, na Kerki, v Blatnem gradu, v Podkernosu, v Velikovci in pri Sv. Andreju v labodski škofiji, itd.

V resnici, toliko hiš božjih v tako zgodnem času nam pač zadosti jasno priča o bogoljubnosti naših očakov in poterjuje tudi besede letopisca Heljmolja, ki sporoča o njih tako-le: „Karantanci, mejaši Bavarcem, so ljudje za bogočastje vneti; ni ga naroda bolj poštenega, ni ga, ki bi Boga bolj častil in duhovnike bolj spoštoval.“ *)

Velika in redka hvala pač! Naj ne zgubi nigdar svoje veljave in resničnosti!

Cerkev in cvetje.

Ne kaker bi bili hoteli reči, da bomo pisali, „kaker bi rožice sadili“, ne zato smo imenovali te preproste zvezke „Cvetje“, temuč duhovni obseg našega lista smo mislili ob kratkem naznani s to besedo; cvetje lepih čednosti smo namreč namerjali priporočati dragim bravcem ter ga kazati in popisovati zlasti v zgledih svetnikov in svetnic raznih redov svetega očeta Frančiška. Govorili smo torej vedno le o duhovnem cvetju, ki je gotovo lepše in koristniše, kaker cvetje v navadnem telesnem pomenu. Ali kajne! lepo je pač tudi to, — cvetje v prvotnem pomenu besede; saj ravno zato tudi kaj duhovno izverstnega imenujemo „cvetje“, ker je pravo cvetje tako lepa, tako mila in prijetna stvarca božja. In ravno ker je cvetje samo na sebi tako lepo, zato tudi druge reči ž njim lepšamo, ne le domače in posvetne, temuč tudi božje in cerkvene.

Cvetje torej veselje in radost pomeni, ljubezen in vdanost naznanja. Zato se dičijo s cvetjem svatje na ženitbah in novih mašah, zato se s cvetjem pa tudi pogrebi povelčujejo, lepotičijo grobi naših ljubih.

*) F e k o n j a, „Razširjava kristianstva med Slovenci“ v Letopisu slov. Matice za leto 1884. str. 140.

Cerkve so s cvetjem okrašene ob veselih slovesnostih. Pa pobožne dušice tudi ob delavnikih rade prinašajo kitice in pušeljce v dar Materi Božji ali drugim svetnikom, ter njih podobe kitijo ž njimi.

Ker je torej potemtakem lepšanje s cvetjem tako pomenljivo, tako natorno in v cerkvi tako navadno, mislimo, da smemo v tem našem „Cvetju“ enkrat tudi o „cvetju“ v prvotnem pomenu spregovoriti in povedati, kako se nam zdi, da bi se ž njim mogla prav in primerno lepšati cerkev, ali kateri koli kraj, ki je Bogu posebno posvečen za daljši ali krajši čas. Zlasti mislimo, da smemo drage brate in sestre našega tretjega reda spodbujati k temu, kar bi v tem oziru mogli tudi oni storiti k časti Bogu, bližnjemu pa k povzdignjenju in duhovnemu veselju.

Za čast službe božje imajo skerbeti udje tretjega reda vže po svojem vodilu. To namreč veli v II. poglavju, §. 12: „Vsak po svoji moči naj nekoliko zlože, da se bodo vbožniši izmed številca udov, zlasti keder obole, podpirali, ali da se bo skerbelo za čast službe božje“. — Torej tudi z denarjem naj bi pomagali, da se bo služba božja v njihovih shodnih cerkvah obhajala sè vso častitljivostjo, ki gre najvažnišemu obredu katoliškemu. Ta denar ima biti prvič za to, da se kupi, kar je sploh potrebno pri službi božji — kaj je to, ve vsaki, ni treba torej, da bi mi tukaj dopovedovali — drugič pa, kaker je očitno iz besed samih, za to, da se pripravi tudi, kar je potrebno posebej k časti in častitljivosti službe božje, dragoceniša oltarna oblačila, čeznavadna olepšava cerkve ali oltarja itd. Tretjeredniki imajo potemtakem po svoji moči skerbeti za vse, kar more pripomoči k povzdignjenju bogoslužnih obredov v njih cerkvah. In meni se zdi, da bi mogli marisikaj storiti brez posebnih stroškov. Da vam nekoliko pojasnim, kaj s tem mislim, zato vam hočem, dragi bratje in sestre, obširniše spregovoriti o lepšanju cerkev in oltarjev ter sploh posvečenih krajev s cvetjem. Dokazati hočem torej, da so cvetlice v cerkvi primerno lepotičje; drugič bomo presodili kakšne in ketere so v ta namen najprimerniše; nadalje se bo govorilo o tem, kako, kje, kedaj jih je prav rabiti; naposled boste skorajda gotovo radi izvedeli tudi, kje se dobivajo, kako se množe in hranijo cvetlice, ki so najprimerniše za cerkveno olepševanje.

I.

Cvetlice so v cerkvi primerno lepotičje. Kaker čednosti svetnikov božjih radi primerjamo cvetlicam, čistost beli liliji, ljube-

zen erdeči roži, ponižnost modri vijolici itd., tako nas nasproti cvetlice zopet na čednosti spominjajo. Cerkev pa je kraj, kjer ima vse buditi le misli na Boga in bogoljubno življenje, na svetnike božje in njih lepe čednosti. Gotovo so torej cvetlice v cerkvi popolnoma opravičene. Zato so se rabile vže v prvih stoletjih, kaker sporočajo razni stari cerkveni pisatelji.

Minucij Feliks, eden prvih izmej njih, piše v knjigi „Okta-vij“, kjer brani kristijane in njih šege proti starim paganom, v 38. poglavju: „Kedo ne ve“, pravi, „da se veselimo spomladan-skih cvetlic, ko tergamo spomladno rožo in lilijo in kar je še mej cveticami prijetne barve in dišave. Te rabimo namreč ravno tako potresene, mehke in razdeljene, kaker tudi z venci ovijamo vratove. Da pa glave ne venčamo, prizanesite; cvetlični prijetni duh zajemljemo z nosom, ne sè zatilnikom ali z lasmi.“ — Za-četne besede kažejo, kako so se vže prvi kristijani veselili cve-tlic ter se jih v ta namen brez pomiselka posluževali; na dalje pa vidimo, kako jih niso hoteli rabiti po navadi ajdovske prazne vere in mehkužnosti.

Da so se pa v resnici tudi cerkve, zlasti ob praznikih po-tresale in lepšale s cveticami, priča sveti Hijeronim, ki v nekem pismu do Helijodora hvali mašnika Nepocijana, ker je cerkve in zборе marterniške z raznimi cveticami in drevesnim perjem ter tertnimi listi lepšal (qui basilicas ecclesiae et martyrum concilia-bula diversis floribus et arborum comis vitiumque pampinis adum-bravit).

Za praznike slovečih marternikov so vedeli prvi kristijani celo po zimi najti cvetja. Sveti Pavlin, škof v Noli na južnem Laškem, pravi v pesni na čast svetega Feliksa, ki se praznuje 14. dan prosinca meseca :

„S cvetjem potresite tla, ovenčajte s kitami prage,
Zima škerlatasto diši spomlad, bodi leto cvetoče
Preden je čas, natora se vdaj posvečenemu dnevi;
Vence na grob si marternikov dolžna tudi zemlja *)“.

*) Paulini Nolensis carmen XVIII. Natalis Felicis III. (proti koncu).

V izvorniku:

Ferte Deo pueri laudem, pia solvite vota,
Et pariter castis date carmina festa choreis,
Spargite flore solum. praetexite limina sertis:
Purpureum ver spiret hiems, sit florens annus
Ante diem, sancto cedat natura diei.

 Martyris ad tumulum debes et terra coronas.

Ravno to nam nadalje pričajo besede poglavitnega mej stari-
rimi kerščanskimi pesniki, Prudencija, ki pravi v pesni na sveto
Evlalijo, luzitansko devico :

„Tergajte modre vijoličice,
Kervno rumeni berite žafran:
Zimi ne manjka prijazni tegà.
Led tudi taja se, oprášča poljé,
Polna cvetlic da košarica bo.

Glejte tako zmej košatih peres
Dečla in dečko darujte dari:
V sredi plešočih jaz vence pa bom
V perstnih pletene verstah daroval,
Vvele, ne dráge, pa praznične lé.

Zdi se takó nam častiti kostí
In pa nad njimi postavljen oltar;
Ona klečé pa pri božjih nogah
Gleda le-to le ter svojim ljudstvá
S pesnijo vklonjena dobro želi.*)

Tudi sveti Gregor iz Tursa pripoveduje o pobožnosti neke-
ga moža, ki je imel navado lilije ob času, ko cveto, nabirati ter
jih po cerkvenih stenah obešati (*solitus erat flores liliorum, tem-
pore, quo nascuntur, colligere ac per parietes aedis appendere*)
in sveti Avguštin hvali neko vbogo slepo ženico, ker je cvetlice

*) Aurelii Prudentii Clementis *Περὶ στεφάνων* hymn. III. Eulaliae
virgini Lusitanae. V izvorniku so te tri končne kitice take :

Carpite purpureas violas
Sanguineosque crocos metite :
Non caret his genialis hyems,
Laxat et arva tepens glacies
Floribus ut cumulet calathos.

Ita comantibus e foliis
Munera virgo puerque date :
Ast ego certa choro in medio
Texta feram pede dactylico
Vilia, marcida, festa tamen.

Sic venerarier ossa libet
Ossibus altar et impositum ;
Illa Dei sita sub pedibus
Prospicit haec, populosque suos
Carmine propitiata fovet.

prinašala na grob svetega Štefana, ker ni imela nič drugega, da bi bila darovala.

Ali stari kristijani niso gledali zlasti na unanjo lepoto. Ta jim je bila le pomembno znamenje, ki jih je povzdigovalo k pre-mišljevanju višje, čeznatorne lepote. O rastlinah in njih zelenjê in cvetju velja to prav posebno. Lovor n. pr., ki êez zimo zelen ostaja, jim je bil podoba nekedanjega vstajenja od mertvih, paljma jim je pomenila zmago, oljika jim je bila podoba večnega miru, grozd podoba nebeškega vživanja; vse te podobe nahajamo na premnogh starih spominikih.

Nadalje je vže svetemu Ciprijanu lilija podoba čistega življenja, roža znamenje marterništva. Ob času, ko je cesar Dacij divjal zoper cerkev, kliče Ciprijan: „O blažena cerkev naša, kêtéro ob naših časih slavna kri marterniška osvetljuje! Prej je bila v delih bratovskih bela, zdaj je v marterniški kervi škerlatasta; nje cvetju ne manjka niti lilij, niti rož.“ (Pismo VIII. na koncu.)

Pa roža je tudi podoba Kristusova in od tod prihaja pač, da še zdaj papeži 4. nedeljo v postu posvečujejo zlato rožo, ki jo potem v dar pošiljajo knezu, kralju ali cesarju, ki je po pobožnosti in zaslugah za katoliško cerkev vreden tako posebne časti.

Po vsem tem se ne bomo čudili, ako naša mati sveta cerkev ne le ne vgovarja lepšanju hiše božje in oltarjev z rastlinami, temuč celo veli, da naj se veliki oltar opravi ob večih praznikih ali keder ima škof maševati, kar najlepše se more, vender po različnosti in zahtevah časov. („Altare majus in festivitatibus solemnioribus aut episcopo celebraturo, quo splendidius poterit, pro temporum tamen varietate et exigentia ornabitur.“ Caeremoniale Episcoporum. Lib. I. Cap. XII.)

Tu sicer ni naravnost rečeno, da se ima oltar opravljati z rastlinami in cveticami; ali rečeno je, da se ima opravljati ob raznih časih različno. Ti „razni časi“ pa niso razni cerkveni časi, temuč razni letni časi, iz česer se more sè vso gotovostjo sklepati, da je tu govorjenje o nečem, kar je v raznih letnih časih različno. In kaj bi moglo to biti, ako ne rastline in njih cvetje?

Na drugem mestu pa se cvetlice tudi naravnost imenujejo. V gori naznanjenem poglavju veli škofovski obrednik, da naj se cerkev ob velikih slovesnostih, zlasti ko ima škof priti,

celo tudi od zunaj okoli vrat olepotiči s cvetjem in zelenjem: „Si igitur festivitas erit praecipua et de solemnioribus illius ecclesiae, primum a parte exteriori ornandae erunt valvae ipsius floribus, ramis et frondibus virentibus, bracteolis aut fasciis diversi coloris appensis vel colligatis quo splendidius pro locorum consuetudine ac temporum qualitate fieri poterit.“ — Nadalje je tudi razločno povedano, da se smejo posode s cvetjem in dišečim perjem staviti mej svečnike na oltar; dotične latinske besede ob drugi priliki! Tudi kamniti ali marmornati „ciborium“, kakeršen je v večih cerkvah zlasti v Rimu nad velikim oltarjem, naj se s cvetjem in zelenjem olepša: „ipsum ciborium floribus frondibusque ornari poterit.“ Celo prostor pod oltarjem, kjer počivajo trupla svetih marternikov, pravi škofovski obrednik, da se spodobi olepšati s cvetjem in zelenjem ter vsakeršnim lepotičjem: „locum, qui in plerisque ecclesiis sub altari majori esse solet, ubi sanctorum Martyrum corpora requiescunt, . . . decet floribus frondibusque omnique ornamento decorari.“ — Katoliška cerkev se je naposled odločno izrekla zoper nasprotnike takega cerkvenega lepotičenja. Zapeljani po lutranski suhoparnosti so namreč v prejšnjem stoletju semtertja tudi katoličani začeli terditi, da ni spodobno s cvetjem in rastlinami lepšati cerkvi. Ali papež Pij VI. se jim je vperl, določivši na cerkvenem zboru pistojskem 28. velikega serpana 1794, da je predpis, ki brani na oltar postavljati shrambe svetih ostankov ali cvetlice, prederzen in nasproten pobožni in poterjeni cerkveni šegi. („Item praescriptio vetans, ne super altaria thecae sacrarum reliquiarum floresve opponantur, temeraria, pio ac probato ecclesiae mori injuriosa“.)

Cerkev torej poterjuje in varuje lepšanje oltarjev z rastlinami in cvetjem. Storimo potemtakem, kar le koli moremo, da bodo naše hiše božje v tem oziru zmirom primerno in lepo opravljene. Nobeni še tako revni cerkvi, ni treba, da bi manjkalo lepotičja, ki se tako lahko dobi povsod, za denar in brez denarja. Le nekoličko pazljivosti in poterpežljivosti je treba, pa si lahko izrediš najlepše rastline s prekrasnim cvetjem in sladko dišavo.

Tudi ni treba, da bi jih imel eden mnogo in različnih; gdor ima priliko, naj skerbi, da bo imel vsaj nekaj primernega, in dobilo se bo vedno ob slovesniših prilikah dovolj, da bo domača cerkev izverstno osnažena in olepšana v priserčno veselje celi zbrani skupščini ali občini. Pa s tem ne mislim reči, da naj bi smel vsak po svoji glavi razne rastline nositi v cerkev ter po-

stavljati, kamer bi se mu zdelo. V cerkvi mora gospodariti duhovnik; on mora skerbeti, kaker za vse drugo, tako tudi za primerno lepšanje s cvetjem in rastlinami. Zlasti na deželi naj ima duhovnik sam pripravljenih največ in najlepših cvetlic. Vender si naj prizadeva tudi mej podložne ovčice razširjevati veselje do cvetličja ter jim dajati tudi priložnost, da katerikrat k časti božji na oltar postavijo, kar so s tem namenom z veseljem in ljubeznijo gojili. Bolj znane in navadne, pa vedno lepe cvetlice naj prepusti njim; sam bo mogel potem porabiti svoje prostore, da vsako leto kaj novega in menj znanega oskerbi in vzgojiti skuša. Iz vseh delov sveta se prinašajo namreč vedno druge cvetlice v Evropo in tu se na razne načine redé in plemenitijo. Tudi v tej reči je naše stoletje napredovalo, kaker bi si prej nigdar nihče ne bil mogel misliti. Žal, da je vse to pri nas le malo komu znano ter se ta prečudoviti napredek v cerkvah sploh malo kje kaj pozna.

S tem spisom želimo torej spodbuditi drage bravece in prijatelje naše, da bi začeli nekoliko bolj misliti na to reč, ki je sama na sebi tako prijetna, pa bo opravljana Bogu k časti in njegovim svetnikom v slavo tudi dušam našim v korist in zasluženje. Živa vera ter gibko cerkveno življenje se razodevlje na ta način v resnici prijetno in ljubeznjivo; zanemarjenost v tem oziru pa ni dobro znamenje, kjer koli se nahaja.

Tersat,

slavno svetišče Matere Božje na Hervaškem.

Terpečemu človeštvu v tej solzni dolini ljubi Bog na razne načine pomaga po neskončni svoji dobroti in ljubezni. Tudi ne prošen ne odteza milosti, dasiravno rad sliši ponižne molitve, dasiravno so mej drugimi posebno prijetne matere Marije priporočbe.

In ko molimo, Bog nas sliši povsod; saj ga ni kraja, kjer bi Boga ne bilo. Ali vender si je izvolil Gospod neka mesta, kjer more prej upati vslišanja, gdor tam ponižno razodevlje svoje prošnje pred njegovim obličjem. Pa tudi Marijine priporočbe so lažje dobiti na nekih posebnih, njeni časti posvečenih krajih; tudi ona v resnici želi, da bi se potrudili o priliki tja, kamer sama posebno vabi verno ljudstvo.

Mej take izvoljene kraje štejejo po vsi pravici tudi Tersat. Kje je Slovenec, ki ni še slišal o sloveči tersaški božji poti? Ali vendar le težko da bi bilo to svetišče Marijino po vsem našem Slovenskem tako poznano, kaker zasluži. Poskusimo torej, da v tej zadevi nekoliko razširimo znanje mej svojimi slovenskimi rojaki ter po svoji slabi moči kaj pripomoremo k povzdigi časti in slave naše božje matere.

Na hervaški zemlji na vshodni strani skorootoka isterskega stoji primorsko mesto Reka. Za mestom pa se vzdiguje precej visoko stari Tersat. Ako pride pobožni romar na vshodnem koncu mesta do železnega mostu, ki je postavljen čez Rečino, kratko pa ob povodnjih dostikrat vendar le pogubonosno vodo, vidi na stermini visoko nad imenovano reko starinski grad, na pol v razvalinah, in berž pod gradom malo cerkvico svetega Jurija, farno cerkev tersaško.

Pa ne to je tisto svetišče, ki je pridobilo slavo Tersatu po katoliškem svetu. Poiščimo torej ono! Z omenjenega mostu, ki veže „ogersko“ Reko s hervaškim Sušakom, vidiš pod obokom, ki na njem stoji podoba Matere Božje, ter pod železniškim tirom začetek dolgih stopnjic — nekaj čez 400 jih je —; te stopnjice derže do verha hriba skoro prav do cerkve, o kateri smo se namenili natančnije govoriti. Pojdiva, dragi bravec, v duhu tudi midva gori po teh stopnjicah, ki jih zlasti o Marijinih praznikih prestopijo tako obile množice pobožnih vernikov; celo po golih kolenih so vže videli počasi se pomikati romarje in romarice gori k „pomočnici kristijanov.“

Pogled s teh stopnjic naju prepriča berž, da nisva v bogati deželi. Kameniti svet, ki ga vidiva okrog zlasti na severno stran, ne obrodi toliko, da bi preživel prebivavce. Iskati si morajo kruha po fabrikah, ali okrog po svetu, po suhem in po morju. Proti jugu se nama odpira svitlo morje se svojimi otoki, Kerkom in Čresom; na zapadni strani vidiva istersko obrežje z visoko in zaraščeno goro Učko ter ob znožju in tudi više mesta in vasi, Volovsko, Opatijo, Iko, Lovran itd. Nasproti, na vshodni strani in daleč proti jugu se vzdiguje siva gora Velebit, pod njo pa stoji ob morju staro mesto Senj, stolica škofa senjskega in modruškega, v čiger škofiji stoji tudi Reka in Tersat.

Ali ne ozirajva se premnogo okrog, hitiva do verha, da se seznaniva s tersaškim svetiščem in njegovo zgodovino. Ko preko-račiva dolge stopnjice, imava pred seboj ne visoko, pa precej ve-

liko cerkev se zvonikom od spred v sredi fasade. Pred cerkvijo je zadosti velik obzidan prostor. Vstopiva vanj skozi vrata ali vhod, ki ima na vsaki strani [steber s pozlačenim napisom. Na enem se bere v hervaškem jeziku: „Zdravo Marijo, milosti puna“; na drugem so vdolbene latinske besede: „Regina coronata, ora pro nobis!“ to je „Kraljica kronana, prosi za nas!“ —

„Zdrava Marija, milosti polna!“ tako je nagovoril angelj Gabriel Devico v Nazaretu, ko ji je prišel oznanjat, da bo spočela od Svetega Duha Sinu Božjega. In glej, hišica, kjer je izrekel to pozdravljenje, srečna hišica Marijina je stala pred 500 leti na svetem mestu, ki ga imava tu pred seboj. Ta blažena hišica je zdaj na Laškem v Loretu; na Tersatu je stala samo tri leta in sedem mesecev, malo časa, vendar zadosti, da je se svojo pričujočnostjo povelicala Tersat za vse veke.

Marija je tukaj hotela imeti svoje svetišče. To je pokazala tudi, ko je bila sveta hišica vže odnesena. Priča nam to čudežna podoba, po sporočilu delo svetega Lukeža, ki jo je poslal na Tersat papež Urban V. leta 1367; priča nam ozdravljenje v premnogih dušnih in telesnih boleznih, ki se je doveršilo na Tersatu na prošnjo Marijino; pričajo nam obljubne slike, ki jih zagledaš, ko vstopiš v cerkev, razobešene po vseh stenah. Na njih vidimo skoraj le ladje v morskih nevarnostih in podpisi pod slikami nam pričajo, da so bile rešene te ladje po obljubi storjeni Materi Božji na Tersatu.

Pa še v drugem oziru je zlasti za sinove in hčere svetega Frančiška Tersat znameniten kraj. Poroča se namreč, da je sveti oče Frančišek tedaj, ko je bil namenjen na Jutrovo sultanu pridigat sveto vero, prišel skozi Dalmacijo tudi na Tersat ter da mu je bilo v sanjah razodeto, kako bo na tisto mesto prinesena sveta hišica, ki bo tam za nekaj časa ostala, in nadalje, da bo imel tu njegov red samostan, kaker je tudi v resnici.

Iz vsega tega razvidimo, kako imeniten je stari Tersat. Gotovo bo torej mikalo pobožnega bravca izvedeti kaj natančnega o dohodu svete hišice, o njenem bivanju tukaj in odhodu, pa tudi o tem, kar se je potlej godilo na Tersatu.

To bodo obsegali nadaljnji odstavki tega spisa.

(Dalje prih.)

Ogled po katoliški cerkvi in njenih misijonih.

Moravsko. — Leto 1885 se je naznanilo po vsem Moravskem ko tisočletnica smerti svetega Metoda se slovesnim zvonjenjem zvečer 31. grudna 1884 pred angeljskim češčenjem. 14. svečana, dan smerti svetega Cirila, in 6. malega travna, ko je sveti Metod se preselil v nebeško domovino, ima biti na Velegradu služba božja z največo slovesnostjo; verni se imajo spodbujati, da naj omenjene dni in njih osmino obiskujejo velegradsko sveetišče, da se vdeleže nebeških milosti. Sveti oče papež so podelili popolni odpustek vsem, ki 14. svečana ali kateri drugi dan do 21. imenovanega meseca, ali pa 6. malega travna, ali ravno tako kateri drugi dan noter do prve nedelje vinotoka meseca, cerkev vnebovzjetja Marijinega na Velegradu obišejo in tam po navadi molijo za edinst kerščanskih vladarjev, iztrebljenje krivih ver, spreobrnjenje grešnikov in povikšanje svete cerkve. Ta odpustek je podeljen za deset let. — Za 14. svečanom in 6. malim travnom bodo slovesnosti na Velegradu od 5. do 12. malega serpana, to je na praznik svetih blagovestnikov Cirila in Metoda in nadalje skozi celo osmino, in zopet od 15. do 22. velikega serpana, to je na praznik vnebovzjetja Marijinega, ki mu je posvečena velegradska cerkev, in nadalje skozi osmino. Od 5. do 12. malega serpana imajo prihajati na Velegrad procesije zaporedoma iz vseh dekaniij moravskih. Te procesije se bodo potem ponavljale od 15. do 22. velikega serpana za tiste, ki prejšnji mesec ne bodo mogli iti; želi namreč kardinal nadškof olomuški, da naj bi to leto, koliker le mogoče, vsi Moravci počastili svetega Metoda na Velegradu, ter se tam vdeležili nebeških milosti, ki so jim na ponudbo. Čas odpustkov se bo sklenil v nedeljo svetega rožnega venca se slovesno zahvaljeno pesnijo po vsh cerkvah olomuške nadškofije.

Ali ne le Moravci in Čehi imajo romati letos na Velegrad, tudi drugi slovenski narodi hočejo tja poslati obilo število svojih zastopnikov, zlasti Poljaki in Mali Rusi, Hrvatje in mi. Pa tudi doma bodo vsi Sloveni, naj bodo rimske ali pa gerške cerkve, to leto slovesno obhajali spomin smerti svetega Metoda. Bog daj, da bi to skupno češčenje svetih solunskih bratov ne ostalo brez dobrotnih nasledkov glede zблиževanja in končnega zedinjenja obejuh

cerkev pod enim vidnim poglavarjem rimskim papežem! V resnici, sveti oče Leon XIII. ne bodo zamudili te lepe prilike, da se v slovesni okrožnici obernejo do vseh Slovenov, zlasti pa do njihovih vikših pastirjev, ter po očetovsko opomnijo ločene na prelepi zgled svetih bratov Cirila in Metoda, ki sta vedno tako jasno in očitno se držala edinosti z rimsko cerkvijo in pokorščine do rimskega papeža. Podpiraj večni Bog svetega očeta v blagem prizadevanju ter blagoslovi obilno to posebno ljubezen, ki jo kažejo pri vsaki priliki do nas Slovenov!

Špansko. — Konec preteklega leta je bil strašan in grozen za mnoge kraje in mesta na Španskem, ali recimo raji za celo Španijo. Bog je poslal hudo šibo v deželo, potres, ki je rušil hiše in cerkve, mesta in vasi, mnogim vničil lepo premoženje, mnogim končal zdravje, mnogim tudi življenje. Največ so terpela mesta Granáda, Málaga, Albuñuelas, Arénas, Aláma (Alhama), Safarája (Zafarraya), Toróh (Torrox) Hajéna (Jayena). V Alami se je poderlo 22 cest, 1300 hiš, 302 ljudi je vnilo, 280 jih je bilo ranjenih. Mestece Toróh je do malega poderto, Hajéna in več drugih popolmoma. Tako ne ve človek ni ure ni dneva, ko mu bo zapustiti vse posvetno veselje in bogastvo, ko mu bo stopiti pred sodnji stol božji!

Zedinjene Deržave Ameriške. — Iz Vvabaše v Minezoti nam piše č. g. Janez Metod Solnce o tretjem velikem cerkvenem zboru boljtimorskem tako-le:

„V 9. dan novembra meseca odperl se je „Tretji veliki cerkveni zbor boljtimorski“ (The Third Plenary Council of Baltimore). To je do sedaj najvažniši dogodek v zgodovini katoliške Cerkve v Zedinjenih Deržavah Ameriških. V Boljtimoru sešli so se očetje katoliške Cerkve od Kanade do mehikanskega zaliva, od Atlantskega do Tihega morja, da bi se posvetovali o cerkvenih zadevah Zedinjenih Deržav. Kako različni so prelatje po narodnosti, a vsi so se zbrali z jednim velikim namenom, pripomoči k blagostanju svete Cerkve, ter s tem tudi pomagati človeški družbi in veliki svoji domovini.

Slovenci smemo pač ponosni biti, ker štirje naši rojaki so poklicani v zbor, namreč milostiva gospoda škofa Ignacij Mrak (Ep. Antinoensis) in Janez K. Vertín, škof šmárijski in markétski (Bishop of Sault Ste Marie and Marquette), dalje prečastita gospoda dekan Jakob Trobec, kot bogoslovec sivolasega

škofa Šent-Paveljskega Tomaža Grésa (Grace) in dr. Bernard Ločnikar, reda svetega Benedikta, kot bogoslovec drugega škofa Ruperta Zajdenbuša (Seidenbush) iz Sent-Klavda v Severni Minezoti. Prišli so vsi izven milostivega gospoda škofa Mraka, kateri gotovo zaradi visoke starosti ni mogel od domu.

Kaker prva dva, tako se je obhajal tudi ta tretji cerkveni zbor v zgodovinskem mestu Boljtimoru. Saj je pa tudi mesto boljtimorsko najvredniše te časti. To mesto ima najstariši škofovski sedež v Zedinjenih Deržavah. Tu sta se sešla tudi prvi in drugi tukajšni cerkveni zbor in zemlja meriléndska, kjer stoji Boljtimor, je posvečena ne le, ker ima prvi škofovski sedež, temuč tudi, ker je bila „prva domovina prave slobode na svetu“ (— beseda nadškofa bóstenskega, milostivega gospoda Džána Vviljemsá — John J. Williams). Popotniki v Mérilend obrnili so oči proti Novemu Svetu, zapustivši zaradi nevsmiljenega preganjanja Angleško, z edno visoko mislijo v duhu, da vstanove neomejeno slobodo glede vere in češčenja božjega. In to so k svoji večni časti tudi prvi storili. —

Zbor se je odperl sè slovesnim sprevedom. Prečastiti gospod dekan Trobec — iz njegovih listov je tudi ta spisec posnet — piše mi, da je bilo nepopisljivo krasno. Kaj takega se še ni videlo na Novem Svetu, to celo drugoverski časniki priznavajo. Vže ob rani uri zbirale so se množice ljudstva okolu stolne cerkve. Nebo, ki je bilo vže dolgo poprej pokrito z oblaki, razjasnilo se je, kaker nalašč. Ob četerti na ednajst dopoldne pričel se je pomikati spreved duhovnikov in bogoslovcev iz dvorane svetega Alfonza v „St. Mary's Seminary“. Najnaprej je nesel eden znamenje svetega križa v sredi mej dvema akolitoma; za temi so šli bogoslovci omenjenega seminarija (vseh okolu 200), potem duhovniki bogoslovci in drugi uredniki zbora, predniki duhovnih redov, ravnatelj sémeniški. Pred nadškofovo rezidenco obstal je spreved; tu so se pridružili prelatje, najprej monsinjori, infulirani opatje z belimi mitrami, slednjič škofje in nadškofje v popolni cerkveni opravi, v erdečih pluvijalih, in najzadnji papežev poslanec (delegat), nadškof boljtimorski, milostivi gospod Džéms Gíbens (James Gibbons) s pastirsko palico. Pred papeževim poslancem je nesel eden nadškofovski križ in spremljali so ga generalni vikarij boljtimorski Edvard Mek Kolgen (Mc Colgan) kot „sacerdos assistens“ in dva častna dijakona. Ko so prišli v cerkev, zasedejo duhovniki prve stole, prelatje pa vstopijo v svetišče (sanctua-

ry). Slovesno pontifikalno mašo je služil starosta ameriških višjih pastirjev, nadškof sentluiski, milostivi gospod Peter Kenrik (Peter R. Kenrick). Po maši je imel morda najboljši govornik ameriški, milostivi gospod nadškof filadelfijski veličasten slavnostni govor. Zatem se je zbor odperl. Udje zбора so molili vero ter prisegli, in nazadnje podelil je apostoljski legat papežev blagoslov.

Po tej zgodovinski slavnosti vernila se je procesija zopet k nadškofovski palači ter deloma v dvorano svetega Aljfonza.

V resnici je moral biti veličasten pogled, videti zbrano vse višje duhovništvo Zedinjenih Deržav. Kolika razlika mej prvima dvema zboroma in sedanjim! Pri prvem velikem zboru (leta 1852), ki mu je bil predsednik milostivi nadškof boljtimorski in apostoljski legat Frančišek Patrik Kenrik (Kenrick), je bilo 6 nadškofov, 25 škofov, 1 opat z mitro, 11 predstojnikov duhovnih redov in rektorjev semeniških ter 12 generalnih vikarijev. Pri drugem zboru (leta 1866), ki mu je zopet nadškof boljtimorski ko papežev delegat predsednik bil, je bilo pričujočih 7 nadškofov, 39 škofov, 2 infulirana opata, 24 generalnih vikarijev, 19 prednjikov duhovnih redov in 7 semeniških rektorjev; ta Tretji zbor pa je štel 13 nadškofov, 60 škofov — (in 5 škofov iz Kanade ter apostoljskega vikarja severnega Japana, ki pa niso imeli glasu v zboru), 7 opatov, 1 apostoljskega prefekta, 11 monsinjorjev, 18 generalnih vikarijev, 23 redovnih prednjikov, 12 semeniških ravnateljjev in 90 bogoslovcev. Kolik napredek v kratkem času!

Seje zбора so bile neketere javne, druge pa tajne. Kaj se je sklenilo, ne vemo natanko, ker so deležniki sprise go zavezani molčati. Po zboru so se poslali sklepi v Rim in še le ko bodo od svetega očeta poterjeni, bodo v Zedinjenih Deržavah postavni in veljavni.

Mej zasedanjem zбора so imeli najizverstniši govorniki izmej prelatov vsak dan pridige v stolni cerkvi. — 13. novembra je bila slovesna črna maša za vmerle ude ameriške hijerarhije. Maševal je nadškof sanfransiški (San Francisco, Col.), pomožni škof njujorški je imel pa pridigo „o mertvih“. V njej se je spominjal tudi našega Frederika Barage, keterega spomin je ravno tako drag Slovincu kaker Amerikancu.

Zbor se je končal s procesijo 7. dan decembra meseca.

Omeniti moram, da se je ljudstvo pri vsem tem jako spoštljivo, v resnici amerikansko obnašalo. Pri procesiji namreč sneli

so vsi, katoličanje kaker protestantje, klobuke z glav in mir in izboren red je vladal povsodi. Kaka razlika mej protestantskim Boljtimorom in mnogim katoliškim mestom v katoliški deželi, kjer se pa celo procesija s presvetim Rešnim Telesom prepoveduje. Amerikanci se znajo vesti drugači. Družine boljtimorske so cel zbor vabile na kosilo in enkrat je celò mesto napravilo kosilo (dinner), pri katerem so prvi činovniki boljtimorski z izbornimi govori pozdravljali očete katoliške Cerkve Ameriške.

Neka bogata katoličanka iz Vvóšintna poklonila je škofom pol milijona dolarjev za katoliško vseučilišče. Lepo darilo! V avstrijski veljavi bi zneslo 1 milijon in 200 tisoč goljdinarjev. Svoje katoliške ljudske šole, srednje šole, učiteljske pripravnice in semenišča vže imamo — zdaj dobimo še katoliško vseučilišče.

Naj blažena Devica, ki je do zdaj tako vidno varovala sveto Cerkev sebi izročeno, tudi še nadalje blagoslavlja trud svojih otrok, naj blagoslavlja ona, ki jo venča dvanajstero zvezd, tudi zvezdnato zastavo te dežele!“ —

V poznejšem zasebnem pismu nam je poslal prijatelj gospod Solnce izrezek iz protestantskega časnika „Wabasha Herald“, ki ne moremo, da bi ga ne podali častitim bravcem; naj izvedo Slovenci, kako v Ameriki celo protestantje spoštujejo skromnega slovenskega misijonarja gospoda dekana Trobca.

Omenjeni list piše v izvirniku :

„Rev. Father Trobec is in Baltimore attending the meetings of the Plenary Council now in session in that city; he will return before Christmas. Wabasha has no more valuable citizen than Father Trobec and his earnest and self-sacrificing labors for the advancement of religion here are worthy of all praise. We trust that he will return to his work refreshed and invigorated by the short respite from his exhausting duties, which he has so well earned.“

To je po prestavi gosp. Solnca :

„Prečastiti oče Trobec je v Boljtimoru prisoten pri sejah Občnega Zbora, ki sedaj zboruje v onem mestu. Vvabaša ga néma bolj cenjenega državljana, kaker je oče Trobec, in njegova resna in požertvovalna delavnost za napredek vere tukaj je vredna vse hvale. Upamo, da se poverne pokrepčan in oživiljen po kratkem počitku od svojih truda polnih dolžnosti, katerega je tako zelo zaslužil.“

Gospod Solnce dostavlja : „Prestava ni ravno v duhu slo-

venskega jezika, ali je zvesta. To je gotovo lepo priznanje od protestantskega časopisa; marsikateri evropski časnik, ki ga katoličani urejujejo, bi ne pisal v tem duhu.“ —

Zahvala za vslišano molitev.

Z Ježice blizu Ljubljane:

Vže več časa sem imela na roki nadlogo, da mi je iz srednjega persta kar nenadoma začela sama od sebe kri teči. To me je v mnogih opravilih močno oviralo in nadlegovalo ter nisem vedela, kako si pomagati. Poskušala sem zdravila, pa vse zastonj: obernila sem se tedaj do svetega Antona Padovanskega in obljubila, da bom v „Cvetju“ dala razglasiti, ako mi izprosi zdravja pred tronom nebeškega Očeta. Opravila sem devetdnevnicu in, hvala Bogu in svetemu Antonu! popolnoma sem ozdravela.

U. P.

Iz Novega Mesta:

Mati so mi nevarno zboleli; tudi še v drugih, dušnih in telesnih potrebah sem bila. Tedaj se zatečem k Jezusu, Mariji, svetemu Jožefu in svetemu Antonu Padovanskemu, opravim devetdnevnicu in kmalu sem bila vslišana. Torej bodi hvala izrečena Jezusu, Mariji, svetemu Jožefu in svetemu Antonu Padovanskemu za veliko milost in pomoč, da sem bila obvarovana pred veliko nesrečo in da sem skušnjo srečno prestala.

Ludovika Fr.

Iz Kanalske dekanije:

Dne 17. julija 1884 sem bil v zelo veliki sili in zadregi. Bal sem se, da pridem zelo v škodo. Več pomočkov sem poskusil, pa vse zastonj. Bral sem pa v „Cvetju“ mnogo o slavnem svetniku, svetem Antonu Padovanskem. Serčno se mu priporočim in res, hitro mi je bilo pomagano. Pri neki drugi priložnosti, dne 27. septembra t. l. sem bil zopet vslišan. Vže pri prvi priložnosti sem hotel po „Cvetju“ razodeti svojo srečo, ako se mi izpolni, kar želim, in v drugič ravno tako. Čast in slava in zahvala bodi Bogu in Materi božji in svetemu Antonu Padovanskemu zdaj in vekomaj. Amen.

J. S.

Iz Gorice:

Serčna zahvala svetemu Antonu Padovanskemu za mnogo dobrot, ki sem jih prejel po njegovi priprošnji v dušnih in telesnih zadevah, za najdene reči itd.

J. K.

Prevali:

Ker sem bil iz velikih skerbi rešen skozi priprošnjo in zaupanje na Devico Marijo in svetega Antona, bodi s tem naznanjena moja zahvala.

M. M.

Iz Ljubljane 25. XII. 1884:

Ker sem zadnje čase več bral in slišal, kako mogočen priprošnjik je sv. Anton Padovanski zlasti v boleznih in dušnih stiskah, zatekel sem se tudi jaz zaupljivo k njemu, da mi pomore iz nevarne bolezni na pljučah, ki je trajala čez tri mesece. V ta namen sem mu daroval devetdnevnic, ne brez zaželenega sadu. Kaker sem upal, tako se mi je tudi zgodilo. Bolezen pojenjuje in prepričan sem, da popolnoma ozdravim, ker ga ne neham prositi, dokler me ne vsliši on, ki tolikanj premore pri Gospodu našem Jezusu Kristusu, ki se je rodil, da reši rod človeški. Bodi mu večna čast in hvala!

J. L.

Iz Št. Ilja dne 26. XII. 1884:

Zbolelo mi je neko živinče na skoraj neozdravljivi bolezni; obljubil pa sem, ako ozdravi, da to priobčim v „Cvetju“, in res! živinče ozdravi brez vsakojakega zdravila na priprošnjo sv. Frančiška in sv. Antona. — Tudi druga prošnja, s kojo sem se obernil k svetemu Antonu, bila mi je popolnoma po volji vslišana. Naj služijo te verstice v povzdigo zaupanja in češčenja teh mogočnih svetnikov!

M. V.

Iz Starega Terga pri Slov. Gradci:

Nevarno in nagloma so nam oče zboleli. Mislili smo si vsi, da jim ne bode mogoče več svetih zakramentov prejeti. V tej žalosti smo se otroci njihovi zatekli k svetemu očetu Frančišku, da bi nam njegova priprošnja očeta ohranila. Kaker verujemo, se moramo le priprošnji tega svetnika božjega zahvaliti, da je očetu vže drugi dan toliko odleglo, da ni bilo več smertne nevarnosti. Zato izrekam tukaj očitno zahvalo trojedinemu Bogu in svetemu očetu Frančišku.

M. Z. tretjerednica.

Iz Tominskega okraja:

Neka ženska je bila celih 16 tjednov hudo bolna. Vsa zdravila so bila zastonj. Vže so bili obupali, da bi še kedaj ozdravela. V tej stiski se oberne k sv. Antonu in obljubi dati za sveto mašo njemu na čast ter naznaniti v „Cvetju“, ako bo vslišana njena molitev. In ni je prevarilo. Od tistega časa se ji je na boljše obernilo in zdaj je popolnoma zdrava.

M. K.

Od raznih drugih strani smo prejeli poslednji čas mnoge zahvale, ki jih ni mogoče vseh natisniti vže v ta zvezek. Natisnile se bodo vsaj znamenitiše prihodnjič. Prosimo torej potrpljenja za ta pot!

Priporočilo.

V pobožno molitev se priporočajo:

vmerli udje 3. reda goriške skupščine: Neža (sestra Terezija) Kragulj † 8. XII. 1884, Ana (s. Elizabeta) Bajec † 10. I. 1885, Štefan (br. Peregrin) Pavlin † 24. I. 1885; kamniške skupščine: Uršula (Terezija) Rupret † 23. sept. 1884, Ana (Frančiška) Hribar † 8. nov. 1884, Marija (Neža) Selšek † 12. dec. 1884, Katarina (Elizabeta) Balič † 8. jan. 1885; trebelske skupščine: Marija (Brigita) Nachtigal † 27. dec. 1884, Frančišek (Jožef) Šaver † 17. jan. 1885;

duhovnik za razsvitljenje in pomoč božjo v posebni zadevi, spreobrnjenje preklinjevaccev, pijancev, zanikernih v obiskovanju božje službe; otroci, ki pasejo živino in vsled tega cele mesce božjo službo zanemarjajo; za stanovitnost dobrih sklepov in obljub svetega misijona; poravnanje nekih zamotanih in nevgodnih zadev pri zidanju nove cerkve svetega Jožefa; neka tretjerednica iz Šent Lovrenca pri Ptujem; neka terdovratna oseba za spreobrnjenje, da bi se zboljšale razmere zavoljo nje; neka vdova, ki je namenjena prevzeti neko posestvo in sprejeti neko osebo v svoje delo, da bi se zgodilo vse, kaker je Bogu k časti, nji in otrokom pa v časni in večni blager; neka tretjerednica, da bi neko dragoceno in težko prisluženo reč, katero je izgubila, kmalu našla.
